

**JIN 2014/193, Hoge Raad, 05-09-2014, ECLI:NL:HR:2014:2629,
13/03393 (annotatie)**

Instantie: Hoge Raad
Datum uitspraak: 05-09-2014
Publicatie: JIN 2014/193 (Sdu Jurisprudentie in Nederland), aflevering 9, 2014
Annotator: <ul style="list-style-type: none">
• M.C. van Rijswijk
• mr. P.H. Frerichs
ECLI: <u>ECLI:NL:HR:2014:2629</u>
Zaaknummer: 13/03393
Overige publicaties: <ul style="list-style-type: none">
• <u>JBPr 2014/55 met annotatie van mr. J.W. Westenberg</u>
• <u>JOR 2015/154 met annotatie van mr. M. van de Hel-Koedoot</u>
• RvdW 2014/1015
• NJB 2014/1637
• JWB 2014/324
• RBP 2014/86
• NJ 2016/495 met annotatie van A.I.M. van Mierlo
• TvPP 2014, afl. 5, p. 154
• TvPP 2014, afl. 6, p. 190
Rechtsgebied: Recht algemeen
Rubriek: Civiel recht
Rechters: <ul style="list-style-type: none">
• mr. Numann
• mr. Drion
• mr. Snijders
• mr. De Groot
• mr. Polak
Partijen: De rechtspersoon naar buitenlands recht Morning Star International Corporation, gevestigd te Shelton, Connecticut, Verenigde Staten van Amerika, Eiseres tot cassatie, advocaat: mr. Chr. F. Kroes, tegen De Republiek Gabon, zetelende te Libreville, Gabon, Verweerster in cassatie, advocaten: mr. R.J. van Galen en mr. F.E. Vermeulen.

Partijen zullen hierna ook worden aangeduid als Morning Star en de Republiek Gabon.

Regelgeving:

- **RV - 143 lid 2 en 3**
- **RV - 144 lid sub b**

Inhoudsindicatie

Procesrecht, Tenuitvoerlegging verstekvonnis door derdenbeslag, Aanvang verzettermijn

Ga direct naar

- **Samenvatting**
- **Uitspraak**
- **Noot**

Samenvatting

Ingevolge art. 143 j° art. 144 aanhef en sub b Rv vangt de verzettermijn aan op de dag waarop het verstekvonnis ten uitvoer is gelegd. Indien de tenuitvoerlegging van een verstekvonnis heeft plaatsgevonden op onder derden beslagen vorderingen die achteraf gezien niet blijken toe te komen aan de schuldenaar/geëxecuteerde, is het verstekvonnis achteraf gezien niet tenuitvoergelegd en heeft de verzettermijn dus niet op grond van art. 143 j° art. 144 aanhef en sub b Rv een aanvang genomen.

In gevallen waarin de tenuitvoerlegging van een verstekvonnis geschiedt ten laste van een goed van de veroordeelde als bedoeld in art. 3:276 BW, dan wel ten laste van een goed van een derde dat is, respectievelijk die zich heeft, verbonden voor de schuld van de veroordeelde, dan wel ten laste van een goed van een derde waarvan de veroordeelde het genot heeft, kan in de regel worden aangenomen dat de veroordeelde op de hoogte raakt van die tenuitvoerlegging en daardoor kennis neemt van dat vonnis, indien dat niet al voordien was gebeurd. In dergelijke gevallen is toepassing van art. 143 lid 3 Rv in beginsel gerechtvaardigd. Dit geldt evenwel niet indien de tenuitvoerlegging van een verstekvonnis geschiedt door uitbetaling van hetgeen een derde in het kader van een onder hem gelegd beslag heeft verklaard aan de veroordeelde verschuldigd te zijn, terwijl achteraf blijkt dat die derde in het geheel niets aan de veroordeelde verschuldigd was. Nu in een dergelijk geval de mogelijkheid bestaat dat de verzettermijn is verstreken voordat de veroordeelde met het verstekvonnis bekend is geraakt, is toepassing van art. 143 lid 3 in verbinding met art. 144 Rv alsdan niet gerechtvaardigd.

Uitspraak

Hoge Raad:

1 Het geding in feitelijke instanties

Voor het verloop van het geding in feitelijke instanties verwijst de Hoge Raad naar de navolgende stukken:

- a. het vonnis in de zaak 329009/HA ZA 05.3219 van de rechtbank Amsterdam van 14 december 2005;
- b. het vonnis in de zaak 431988/HA ZA 09-2117 van de rechtbank Amsterdam van 8 december 2010;
- c. het arrest in de zaak 200.084.860/01 van het gerechtshof Amsterdam van 2 april 2013.

Het arrest van het hof is aan dit arrest gehecht.

2 Het geding in cassatie

Tegen het arrest van het hof heeft Morning Star beroep in cassatie ingesteld. De cassatiedagvaarding is aan dit arrest gehecht en maakt daarvan deel uit.

De Republiek Gabon heeft geconcludeerd tot verwerping van het beroep.

De zaak is voor partijen toegelicht door hun advocaten en voor de Republiek Gabon mede door mr. B.F.L.M. Schim, advocaat te Amsterdam.

De conclusie van de Advocaat-Generaal P. Vlas strekt tot verwerping van het beroep.

De advocaat van Morning Star heeft bij brief van 22 mei 2014 op die conclusie gereageerd.

3 Beoordeling van het middel

3.1 In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.

(i) Morning Star heeft op 14 januari 2005 ten laste van de Republiek Gabon

conservatoir beslag gelegd onder de stichting Stichting Administratiekantoor NSS (hierna: Administratiekantoor NSS) en onder de naamloze vennootschap New Skies Satellites NV in liquidatie (hierna: NSS). Administratiekantoor NSS en NSS hebben in de door hen afgegeven derdenverklaringen als bedoeld in art. 476a Rv meegedeeld dat de Republiek Gabon houder is van door Administratiekantoor NSS uitgegeven certificaten van aandelen in NSS, respectievelijk van aandelen in NSS en dat Administratiekantoor NSS en NSS uit dien hoofde waarschijnlijk een liquidatie-uitkering verschuldigd zouden worden aan de Republiek Gabon, naar verwachting ter hoogte van respectievelijk \$ 3.513,19 en \$ 21.890,79.

(ii) Morning Star heeft de Republiek Gabon op 22 juli 2005 gedagvaard voor de rechtbank Amsterdam en gevorderd haar te veroordelen tot betaling van \$ 24.700.000,=, \$ 630.000,= en \$ 103.122,=, telkens te vermeerderen met rente. Morning Star heeft aan haar vordering ten grondslag gelegd dat zij op 23 augustus 1994 met de Republiek Gabon een overeenkomst heeft gesloten waarbij zij het exclusieve recht verkreeg om in Gabon 300.000 ton schroot – van een niet aangelegde spoorweg – te verzamelen en in te schepen tegen een prijs van \$ 20,= per metrieke ton, dat de Republiek Gabon die overeenkomst op onregelmatige wijze heeft beëindigd, althans dat haar ambtenaren onrechtmatig hebben opgetreden, en dat zij daardoor schade heeft geleden tot de door haar gevorderde bedragen.

(iii) De Republiek Gabon is niet in het geding verschenen. Bij verstekvonnis van 14 december 2005 heeft de rechtbank Amsterdam de vordering van Morning Star integraal toegewezen.

(iv) De vereffenaars van Administratiekantoor NSS en NSS hebben, nadat het verstekvonnis aan hen was betekend, op 22 februari 2006 uit hoofde van de hiervoor genoemde derdenbeslagen in totaal een bedrag van \$ 26.824,69 aan Morning Star betaald.

3.2 Republiek Gabon is bij dagvaarding van 4 februari 2009 in verzet gekomen tegen het hiervoor in 3.1 onder (iii) genoemde verstekvonnis van 14 december 2005.

3.3 De rechtbank heeft de Republiek Gabon niet-ontvankelijk verklaard in haar verzet. Naar het oordeel van de rechtbank bedraagt de verzettermijn van de Republiek Gabon acht weken en is die termijn op 22 februari 2006 aangevangen, aangezien met de hiervoor in 3.1 onder (iv) genoemde betalingen het verstekvonnis geacht wordt ten uitvoer te zijn gelegd in de zin van art. 144, aanhef en onder b, Rv. Het verzet is dan ook niet tijdig ingesteld.

3.4.1 Het hof heeft het vonnis in verzet van de rechtbank vernietigd, de Republiek Gabon ontvankelijk verklaard in haar verzet tegen het verstekvonnis, het verstekvonnis vernietigd en, opnieuw rechtdoende, bepaald dat de Nederlandse rechter onbevoegd is om kennis te nemen van de vorderingen van Morning Star jegens de Republiek Gabon. Daartoe heeft het hof als volgt overwogen.

3.4.2 Het derdenbeslag dat Morning Star onder Administratiekantoor NSS en NSS heeft gelegd, heeft – achteraf gezien – geen doel getroffen, omdat Administratiekantoor NSS en NSS geen gelden of andere zaken onder zich blijken te hebben gehad ten behoeve van de Republiek Gabon. Zij hebben ten onrechte verklaard dat de Republiek Gabon houder is van certificaten van aandelen in NSS respectievelijk van aandelen in NSS. (rov. 3.6)

Nu achteraf blijkt dat het beslag geen doel heeft getroffen, is de verzettermijn niet gaan lopen op 22 februari 2006. De betalingen die de vereffenaars van NSS en Administratiekantoor NSS op die dag hebben verricht, zijn immers geen uitbetalingen uit hoofde van de derdenbeslagen zodat het verstekvonnis niet op grond van art. 144, aanhef en onder b, Rv kan worden geacht ten uitvoer te zijn gelegd. Die bepaling is niet geschreven voor gevallen als het onderhavige waarin op grond van een achteraf onjuist gebleken derdenverklaring aan de beslaglegger is uitbetaald en niet op grond van een werkelijk bestaande vordering van de geëxecuteerde op de derdenbeslagene. (rov. 3.7)

De verzettermijn is pas gaan lopen op of na 15 december 2008, de dag waarop de Republiek Gabon naar haar zeggen kennis kreeg van het verstekvonnis en vanaf welk moment zij alles in het werk heeft gesteld om het verstekvonnis te bestrijden. Immers, niet is gesteld of gebleken dat het verstekvonnis of enige uit kracht daarvan of ter uitvoering daarvan strekkende akte aan de Republiek Gabon in persoon is betekend of dat de Republiek Gabon voor genoemde datum enige daad van bekendheid met het verstekvonnis of met de tenuitvoerlegging daarvan heeft gepleegd. Gelet op de verzettermijn van acht weken is de Republiek Gabon met haar dagvaarding van 4 februari 2009 tijdig in verzet gekomen en kan zij in dat verzet worden ontvangen. (rov. 3.8)

3.4.3 Nu de gelegde beslagen achteraf gezien geen doel hebben getroffen, hebben deze op basis van art. 767 Rv geen grond kunnen opleveren voor de internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter om kennis te nemen van de vordering van Morning Star jegens de Republiek Gabon in de hoofdzaak. Niet is immers gebleken dat Morning Star daadwerkelijk verhaalsmogelijkheden op de Republiek Gabon had in Nederland. (rov. 3.11-3.12)

3.5 Onderdeel I klaagt dat het oordeel van het hof in rov. 3.7 blijkt geeft van een onjuiste rechtsopvatting, en voert daartoe aan dat de verzettermijn van art. 143 lid 2 Rv op grond van art. 143 lid 3 in verbinding met art. 144, aanhef en onder b, Rv aanvangt met de tenuitvoerlegging van het verstekvonnis, ook indien die tenuitvoerlegging heeft plaatsgevonden op onder derden beslagen vorderingen die naderhand blijken niet verschuldigd te zijn aan de bij verstek veroordeelde partij.

3.6.1 De verzettermijn vangt aan – kort gezegd – hetzij (i) door de betekening van het verstekvonnis in persoon (art. 143 lid 2 Rv), hetzij (ii) door een door de bij verstek veroordeelde in persoon gepleegde daad van bekendheid met het verstekvonnis of de aangevangen tenuitvoerlegging (art. 143 lid 2 Rv), hetzij (iii) op de dag waarop het verstekvonnis ten uitvoer is gelegd (art. 143 lid 2 in verbinding met art. 144 Rv).

3.6.2 De regeling van de verzettermijn berust op een afweging van enerzijds het belang dat een oorspronkelijk gedaagde niet gebonden wordt aan een hem niet bekend veroordelend vonnis, en anderzijds het belang van de oorspronkelijk eiser dat op enig met een voldoende mate van zekerheid te bepalen moment de veroordeling bij verstek onherroepelijk wordt. Bij de toepassing van de regeling van de verzettermijnen in een concreet geval mag het recht van de beide betrokken partijen op toegang tot de rechter niet in de kern worden aangetast (vgl. HR 25 februari 2000, [ECLI:NL:HR:2000:AA4936](#), NJ 2000/509; HR 16 januari 2004, [ECLI:NL:HR:2004:AM2341](#), NJ 2005/191; HR 26 maart 2010, [ECLI:NL:HR:2010:BK9154](#), NJ 2010/526).

3.6.3 Art. 81 lid 2 (oud) Rv bepaalde dat – buiten de gevallen voorzien in art. 81 lid 1 (oud) Rv – het verzet ontvankelijk was totdat het vonnis ten uitvoer was gelegd. Dit kon meebrengen dat iemand aan wie een verstekvonnis niet in persoon was betekend, geen verzetmogelijkheid meer had indien hij pas van het vonnis kennisnam nadat het tegen hem ten uitvoer was gelegd. Blijkens de wetsgeschiedenis is met art. 143 lid 3 Rv beoogd, mede tegen de achtergrond van art. 6 lid 1 EVRM, de toegang tot de rechter in geval van een verstekvonnis beter te waarborgen door – buiten de gevallen waarin sprake is van, kort gezegd, betekening in persoon of een daad van bekendheid (art. 143 lid 2 Rv) – de verzettermijn niet te laten eindigen, maar te laten ingaan op de dag waarop het vonnis ten uitvoer is gelegd (vgl. Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, p. 348).

3.6.4 In gevallen waarin de tenuitvoerlegging van een verstekvonnis geschiedt ten laste van een goed van de veroordeelde als bedoeld in art. 3:276 BW, dan wel ten laste van een goed van een derde dat is, respectievelijk die zich heeft, verbonden voor de schuld van de veroordeelde, dan wel ten laste van een goed van een derde waarvan de veroordeelde het genot heeft, kan in de regel worden aangenomen dat

de veroordeelde op de hoogte raakt van die tenuitvoerlegging en daardoor kennis neemt van dat vonnis, indien dat niet al voordien was gebeurd. In dergelijke gevallen is toepassing van art. 143 lid 3 Rv in beginsel gerechtvaardigd.

Deze aanname geldt evenwel niet voor een geval als het onderhavige, waarin de tenuitvoerlegging van een verstekvonnis geschiedt door uitbetaling van hetgeen een derde in het kader van een onder hem gelegd beslag heeft verklaard aan de veroordeelde verschuldigd te zijn, terwijl achteraf blijkt dat die derde in het geheel niets aan de veroordeelde verschuldigd was. Nu in een dergelijk geval de mogelijkheid bestaat dat de verzettermijn is verstreken voordat de veroordeelde met het verstekvonnis bekend is geraakt, is toepassing van art. 143 lid 3 in verbinding met art. 144 Rv alsdan niet gerechtvaardigd.

3.6.5 Het vorenstaande brengt mee dat onderdeel I faalt.

3.7 Opmerking verdient dat onderdeel I niet opkomt tegen het hiervoor in 3.4.2 weergegeven oordeel van het hof in rov. 3.8 dat niet is gesteld of gebleken dat het verstekvonnis of enige uit kracht daarvan of ter uitvoering daarvan strekkende akte aan de Republiek Gabon in persoon is betekend of dat de Republiek Gabon voor 15 december 2008 enige daad van bekendheid met het verstekvonnis of met de tenuitvoerlegging daarvan heeft gepleegd, noch tegen de daaraan door het hof verbonden gevolgtrekking dat – gelet op de verzettermijn van acht weken – de Republiek Gabon met haar dagvaarding van 4 februari 2009 tijdig in verzet is gekomen en zij in dat verzet kan worden ontvangen.

3.8 De overige klachten van het middel kunnen evenmin tot cassatie leiden. Dit behoeft, gezien art. 81 lid 1 RO, geen nadere motivering nu de klachten niet nopen tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de rechtseenheid of de rechtsontwikkeling.

4 Beslissing

De Hoge Raad:

verwerpt het beroep;

veroordeelt Morning Star in de kosten van het geding in cassatie, tot op deze uitspraak aan de zijde van de Republiek Gabon begroot op € 6275,34 aan verschotten en € 2200,= voor salaris.

Noot

1. De gedaagde die bij verstek is veroordeeld, kan tegen dat verstekvonnis verzet instellen (art. 143 lid 1 Rv). De verzettermijn vangt aan (i) door de betekening van het verstekvonnis in persoon (art. 143 lid 2 Rv), (ii) door een door de bij verstek veroordeelde in persoon gepleegde daad van bekendheid met het verstekvonnis of de aangevangen tenuitvoerlegging (art. 143 lid 2 Rv), of (iii) op de dag waarop het verstekvonnis ten uitvoer is gelegd (art. 143 lid 3 Rv). De verzettermijn bedraagt vier weken voor in Nederland wonende of verblijvende gedaagden en acht weken voor in het buitenland wonende of verblijvende gedaagden (art. 143 lid 2 Rv).

2. Bij betekening in persoon dient het verstekvonnis door een deurwaarder te zijn betekend aan de gedaagde in persoon. Indien een gedaagde zich schuilhoudt, zal betekening in persoon onmogelijk zijn. Houdt de gedaagde zich niet schuil, maar weigert hij het afschrift van het verstekvonnis in ontvangst te nemen, dan wordt dit aangemerkt als betekening in persoon (zie art. 46 lid 3 Rv).

3. Bij een daad van bekendheid dient sprake te zijn van een gedraging van de gedaagde naar buiten toe. De bekendheid moet betrekking hebben op het verstekvonnis of de aangevangen tenuitvoerlegging daarvan. Uit de gedragingen moet ondubbelzinnig zijn op te maken dat de veroordeelde bekend is met de hoofdinhoud van het vonnis. Het is niet voldoende dat de veroordeelde het vonnis slechts heeft aangehoord (zie HR 23 september 2005, *NJ 2005/487*). In geval van bij verstek veroordeelde rechtspersonen gaat het erom of de kennisneming door een natuurlijk persoon in het maatschappelijk verkeer heeft te gelden als een daad van de rechtspersoon zelf en of zodanige bekendheid bestaat dat de rechtspersoon daardoor vanaf dat moment daadwerkelijk in staat is het nodige te doen om tijdig verzet in te stellen (zie HR 11 mei 1990, *NJ 1990/544 (Weijl/Los Gauchos)*). Een daad van bekendheid van een advocaat in rechte wordt toegerekend aan de veroordeelde. Een dergelijke daad buiten rechte niet (vgl. HR 2 oktober 2009, *NJ 2009/480*).

4. Indien het vonnis niet in persoon kan worden betekend en ook geen daad van bekendheid wordt verricht, heeft de eiser er belang bij dat het vonnis op enig moment toch onaantastbaar wordt. Voor die gevallen heeft de wetgever in art. 143 lid 3 Rv de fictie gecreëerd dat de bij verstek veroordeelde in ieder geval kennis zal hebben gekregen van het vonnis door de tenuitvoerlegging daarvan, zodat de verzettermijn op dat moment een aanvang kan nemen. Het kan echter zo zijn dat de verzettermijn vervolgens verstrijkt zonder dat gedaagde daadwerkelijk met het verstekvonnis bekend is geraakt. Voor die gevallen kan onder omstandigheden met een beroep op art. 6 EVRM (hoor en wederhoor) een verlenging van de verzettermijn worden verkregen (zie HR 25 februari 2000, *NJ 2000/509 (Stienstra/Weijters)* en HR 16 januari 2004, *NJ 2005/191 (Jamaloeddin/Bodha)*). Tot slot is nog van belang dat art.

144 Rv voor enkele vormen van executie aangeeft wanneer het verstekvonnis geacht kan worden ten uitvoer te zijn gelegd. Voor derdenbeslag is dat bijvoorbeeld het geval na uitbetaling door de derde aan de beslaglegger, of, na de eerste uitbetaling, indien het een beslag betreft op periodieke uitkeringen (zie art. 144 aanhef en sub b Rv).

5. In casu had eiseres Morning Star ten laste van de Republiek Gabon derdenbeslag gelegd. De derden hebben vervolgens ex art. 476a Rv een derdenverklaring afgelegd en verklaard waarschijnlijk (op termijn) liquidatie-uitkeringen aan de Republiek Gabon verschuldigd te zijn. Morning Star heeft vervolgens op 14 december 2005 een verstekvonnis jegens Republiek Gabon verkregen en op 22 februari 2006 hebben de derden op grond van (executie van) het verstekvonnis aan Morning Star betaald. Drie jaar later komt de Republiek Gabon in verzet tegen het verstekvonnis. De rechtbank verklaart de Republiek Gabon op grond van art. 143 lid 3 Rv j^o art. 144 aanhef en sub b Rv niet-ontvankelijk in haar verzet, aangezien het verzet is ingesteld meer dan acht weken nadat de derden hebben uitbetaald aan Morning Star. In appel acht het hof de Republiek Gabon echter wel ontvankelijk. Het blijkt namelijk dat de derden in werkelijkheid niets verschuldigd waren aan de Republiek Gabon (hun verklaringen berustten op een vergissing) en dus dat het beslag (achteraf gezien) geen doel heeft getroffen. Omdat de rechtsmacht van de Nederlandse rechter in deze zaak was gebaseerd op art. 767 Rv, heeft het hof vervolgens het verstekvonnis van 14 december 2005 vernietigd en verklaard dat de Nederlandse rechter onbevoegd is van de vorderingen van Morning Star kennis te nemen. Op grond van art. 767 Rv heeft de Nederlandse rechter rechtsmacht in gevallen waarin anders geen bevoegde rechter in Nederland zou kunnen worden aangewezen, terwijl in Nederland voor de schuldeiser wel verhaalsmogelijkheden bestaan.

6. De Hoge Raad laat het arrest van het hof in stand en oordeelt dat toepassing van de regeling inzake het aanvangen van de verzettermijn na tenuitvoerlegging van het vonnis door betaling onder een derdenbeslag niet is gerechtvaardigd, indien sprake is van uitbetaling van hetgeen een derde in het kader van een onder hem gelegd beslag heeft verklaard aan de veroordeelde verschuldigd te zijn, terwijl achteraf blijkt dat die derde in het geheel niets aan de veroordeelde verschuldigd was. In een dergelijk geval bestaat immers de mogelijkheid dat de veroordeelde in het geheel niet bekend is geraakt met het verstekvonnis (zie rov. 3.6.4).

7. Het oordeel van de Hoge Raad in deze zaak is alleszins te billijken. De rechtszekerheid is erbij gebaat dat een verstekvonnis op enig moment in kracht van gewijsde gaat. Tegelijkertijd heeft een partij die bij verstek is veroordeeld er belang bij dat de zaak (alsnog) aan de rechter kan worden voorgelegd. Met de verzetregeling

van art. 143 en 144 Rv heeft de wetgever gepoogd een balans te vinden tussen beide belangen. In het onderhavige geval had de bij verstek veroordeelde, de Republiek Gabon, geen kennis van de tenuitvoerlegging van het tegen haar gewezen verstekvonnis, doordat de derde – die onterecht stelde iets verschuldigd te zijn aan de Republiek Gabon – geen rechtsverhouding had met de Republiek Gabon. Morning Star had ook niet aangetoond dat de Republiek Gabon op andere wijze bekend was met het verstekvonnis. In een dergelijk geval is het redelijk dat het belang van de bij verstek veroordeelde om zijn zaak aan een rechter voor te leggen, prevaleert boven het belang van de eiser bij rechtszekerheid door het op enig moment in kracht van gewijsde gaan van het verstekvonnis.

M.C. van Rijswijk

mr. P.H. Frerichs
